

Kontynuujemy temat związany z projektem ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej oraz niektórych innych ustaw. W niniejszym artykule prezentujemy kwestię dotyczącą zbyt niskiej wysokości dotacji przekazywanej powiatom na zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej polegające na prowadzeniu punktów nieodpłatnej pomocy prawnej.

Jak już wskazywaliśmy, w uwagach zgłaszanych do nowelizacji, zdaniem ZPP należy podnieść limity wydatków jakie mają zostać przeznaczone z budżetu państwa na nieodpłatną pomoc prawną. W chwili obecnej wysokość kwoty bazowej nie jest wystarczająca, aby w pełni pokryć koszty organizacji systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i edukacji prawnej. Proponujemy wprowadzenie mechanizmu waloryzacji kwoty dotacji przeznaczonej na obsługę zadania, który będzie uwzględniał rzeczywisty spadek siły nabywczej pieniądza i wzrost kosztów wynagrodzeń w gospodarce, z uwagi na fakt, że większość kosztów związanych ze świadczeniem poradnictwa to koszty pracy.

Niekonkurencyjne wynagrodzenia, jakie proponowane są za udzielanie pomocy prawnej w punktach pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego, mogą spowodować, że wkrótce powiaty nie będą mogły znaleźć chętnych do świadczenia tego typu usług.

Wysokość kwoty bazowej, jaka została przyjęta za podstawę w 2023 r., jest znacząco zaniżona, o czym świadczą następujące fakty.

W pierwszy roku, w którym powiaty zaczęły realizować zadanie z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej (2016) wysokość kwoty bazowej wynosiła 5150 zł. Od stycznia 2016 r. do kwietnia 2023 r. wartość inflacji wyniosła 40,7%. **Zatem wysokość kwoty bazowej, jeżeli wziąć pod uwagę wartość inflacji od 2016 roku winna wynieść w roku 2023 co najmniej 7246 zł** (różnicę wysokości kwoty bazowej z uwzględnieniem wskaźnika inflacji obrazuje wykres nr 1).

Jeżeli wziąć pod uwagę trend inflacyjny do końca roku 2023, to wówczas kwota bazowa powinna wynieść co najmniej 7699 zł (różnicę wysokości kwoty bazowej z uwzględnieniem trendu inflacji do końca 2023 r. obrazuje wykres nr 2).

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy o NPP dotacja przeznaczana jest w 91% na wynagrodzenia z tytułu umów zawieranych z osobami udzielającymi porad prawnych. Jak już wskazaliśmy, z uwagi na obserwowany w skali kraju proces wzrostu wynagrodzeń w gospodarce krajowej, oczekiwania finansowe osób świadczących profesjonalną pomoc prawną stale rosną. Z uwagi na to, przy ustalaniu kwoty bazowej należałoby wziąć pod uwagę przede wszystkim wzrost przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w styczniu 2016 r. wynosiło 4101 zł. Zatem w 2016 r. kwota bazowa wynosiła 125,58% kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw. **W marcu 2023 przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw w styczniu 2023 r. wyniosło 6884 zł. Gdyby przyjąć tę relację to wysokość kwoty bazowej w 2023 r. powinna wynosić 8645 zł** (różnicę tę obrazuje wykres nr 3).

Warto przypomnieć, że w 2015 r. gdy przyjmowano ustawę, wysokość kwoty bazowej ustalono m.in. w oparciu o mechanizm ustalania wynagrodzenia zasadniczego prokuratora prokuratury rejonowej w pierwszej stawce wynagrodzenia zasadniczego. Wtedy przyjmowano, że **wysokość wynagrodzenia osób udzielających nieodpłatnych porad prawnych powinna wynosić 2/3 wynagrodzenia prokuratora prokuratury rejonowej w pierwszej stawce. Przyjmując ten wskaźnik kwota bazowa na rok 2023 winna być ustalona na poziomie 7523 zł.** Różnicę pomiędzy wysokościami kwoty bazowej a kwotą bazową z uwzględnieniem mnożnika opartego o wynagrodzenie zasadnicze prokuratora obrazuje wykres nr 4.

Niezależnie od tego jaką metodologię przyjąć, każdy wynik w sposób jasny pokazuje, że kwota bazowa oraz powiązany z nią limit wydatków są zdecydowanie zaniżone.

Ponadto, w uwagach uprzejmie przypomnieliśmy Ministerstwu Sprawiedliwości, że w ubiegłym roku kiedy opiniowane było rozporządzenie w sprawie wysokości kwoty bazowej na rok 2023, podczas którego wnosiliśmy o podniesienie kwoty bazowej, która obecnie nie wystarcza na pokrycie wydatków związanych z realizacją zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja punktów udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, to samo Ministerstwo tłumaczyło, że nie może podnieść kwoty bazowej, bo musi zachować limit wskazany w ustawie. Zatem nie przyjmujemy odpowiedzi na uwagę, że limit wydatków nie jest powiązany z wysokością kwoty bazowej bowiem mija się ona z prawdą.